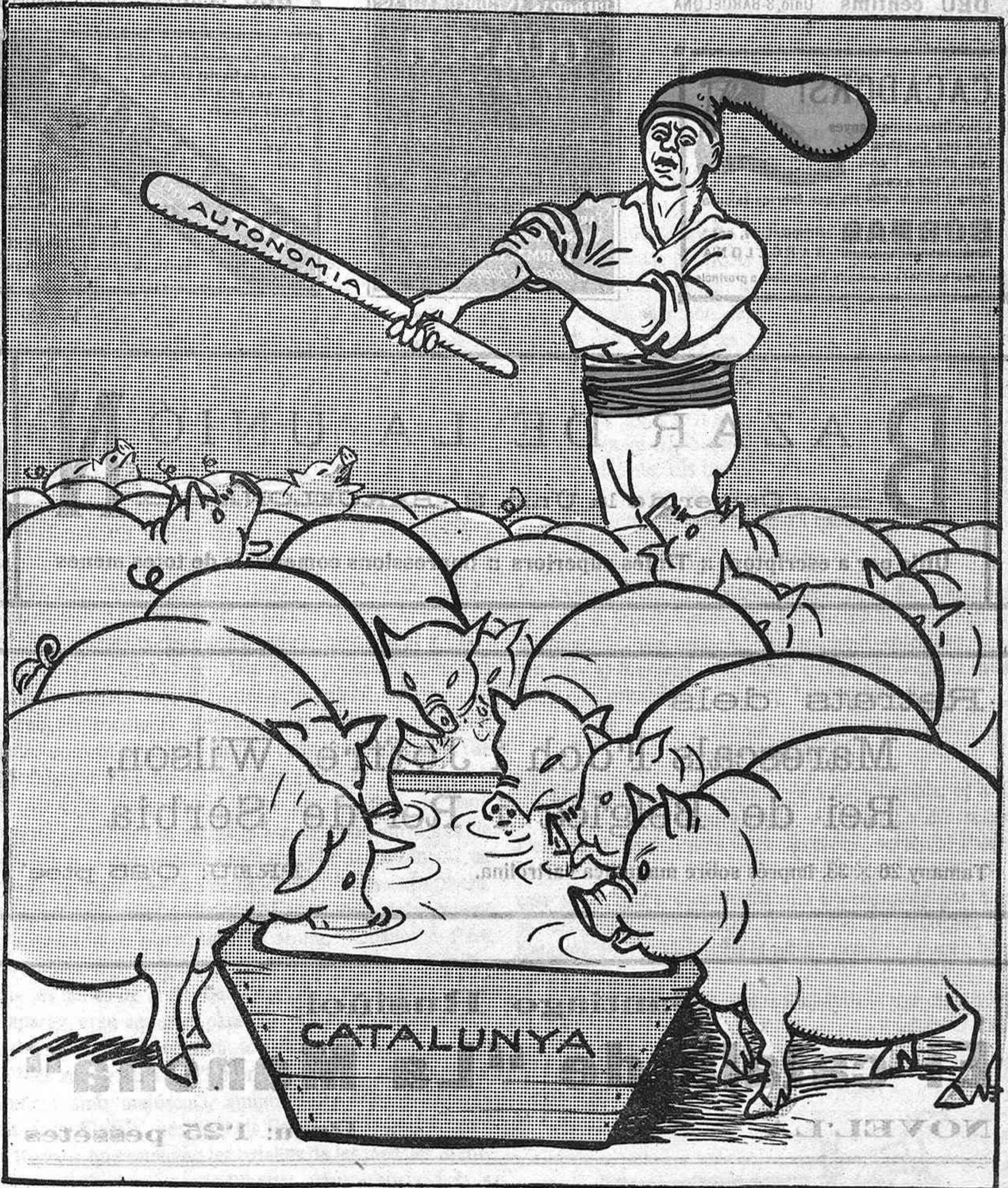

L'Esquella de la Torratxa

Any XL :: Núm. 2086

15 cèntims—Atrassats 30

Barcelona, 20 Desembre de 1918

LA MENJADORA

— Aproveiteu-vos, que se us acabal... —

Enjuáguese Vd. la boca dos veces al día con
Agua oxigenada neutra "FORET"
 y se preservará Vd. de la grippe

BLOKS NOTES BAZAR de la UNION
 a DEU céntims Unió, 8-BARCELONA

BLOKS NOTES BAZAR de la UNION
 a DEU céntims Unió 8 BARCELONA

CAÇADORS!

Les millors espadenyes
 més ben construï-
 des, sòlides i cò-
 modes, per a caça,
 camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.
 BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda-Expedicions a provincies

ANTIGUO JARABE Y PILDORAS ANTIRREUMÁTICAS "GUASCH"

Precio: 5 Ptas frasco

Depositario:

Laboratorio "GUASCH"

De venta:

SEGALÁ · Rambla San José, 14
 HIJOS DE VIDAL Y RIBAS · Hospital, 2
 FARMACIA DEL LICEO · San Pablo, 1
 VICENTE FERRER Y CA Plaza Cataluña
 FARMACIA LA CRUZ

en todas las buenas farmacias.

El mejor disolvente de los uratos
 Acopla de las vías urinarias
 Cólicos nefríticos
 Reuma articular
 Nefritis
 Rifus
 Gota

UROMETINA
 LAMBIOTTE HERMANOS
 Sólidos Urotropina - Hexamellano tetraimino - Formina

PIDASE

folleto expli-

cativo. Muestras

a los señores médicos

Agte gen.: S. NAVARRO

Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

B A Z A R D E L A U N I Ó N

==== Carrer de la Unió, 3. - BARCELONA ====

Utils per a escriptori :: Tintes superiors :: Impressions comercials de totes menes

Retrats dels

Marescals Foch i Joffre, Wilson,
 Rei de Belgica i Rei de Sèrbia

Tamany 26 X 33, imprés sobre magnífica cartolina.

PREU: 0'25 ptes'

Santiago Rusiñol

El català de "La Mancha"

NOVEL·LA

Preu: 1'25 pessetes

En premsa: El català de "La Mancha" tragi-comèdia d'En Rusiñol

CRONICA

EL MOMENT

IRES paraules són, repetides per tot-hom, trípode de les converses: Catalunya, l'autonomia, i «el moment». Les dues primeres fatalment se repeteixen ja que per a elles se fa la festa—car tot, fins ara, malgrat la sang, ha estat una festa—i solsament la tercera, «el moment» és invenció actual i mot del dia.

Tots ens anem repetint «¡quin moment!», i efectivament hi ha qui se pensa està fent d'actor i d'espectador d'una pàgina històrica. Els regionalistes són a l'Aventi, la Mancomunitat a la vora de declarar-se Assamblea Nacional o Convenció, el fum catalanista fent el cor fort per a les diades decisives, les famílies se recullen i el pare fa de patriarca instructor; i pels quatre horitzons de Barcelona, se sent com un sospir: «¡quin moment!».

De moments com aquests, ¡que n'hem viscut a Catalunya! Els primers foren familiars, percebuts per uns quants centenars de catalanistes primerencs. Després vingueren els moments electorals. Després els repressius. ¡Quin moment el del 25 de Novembre! Després el de la Solidaritat, l'alçament. Mes tard el de la Mancomunitat. Ara el de l'autonomia. Tota una epopeia de camí curt, un camí que va de la plaça de Catalunya a la de Sant Jaume. Cada vegada que'l sentiem un moment, en el fons, repetíem la frase de Goethe a Valmy: «Jo hi era. Jo podré dir als meus fills que hi era». Però del moment i d'aquesta frase n'arribarem a abusar. Quan En Pere Corominas ens volgué donar en el teatre de «Novedades» les taules de la llei de l'esquerra, en *El Poble Català* aparegueren aquestes paraules: «Fou un discurs del qual temps a venir, un dirà: jo'l vaig sentir, jo hi era».

Mes ara, sembla que'l moment autèntic és aquest, el Moment amb majúscula, anunciat per tots els Tirteus dels Jocs Florals, per tots els Parnells dels mítins i tots els Kossuts que cauen en les batalles de les rambles. Sembla com si tinguéssim ja la llibertat. Van embaixadors a Madrid amb un ultimatum; se retiren; sorgeix el «casus belli»; comença la movilització catalanista; arriba un embaixador de Madrid amb un plec tancat. ¡Hurra! Ja tenim

«balija diplomática» i la culminació del moment s'inicià. La Mancomunitat, tots els preclars varons de Catalunya, va a reunir-se. Es el parlament que va a fer del 22 de Decembre o el nostre 2 d'Agost, o una anticipació del 28 de Decembre.

Confessem que el nostre pobre cor batega més apresadament que de costum. També, també nosaltres ens fem en el moment i esperem la Nativitat de Catalunya. Com En Cambó, repetim una, deu, cent vegades, l'adverbi imperatiu: ¡Ara! L'autonomia l'hem de conseguir ara i tot seguit, l'adverbi comença la oració de Catalunya:

Ara és hora catalans,
ara és hora que fem guerra...

*
*
*

Jo crec que ningú ha sentit i ha cregut en el moment, com un centenar de xicots que en la nit del dilluns recorregueren els carrers en manifestació. Era l'endemà del crim policíac. La gent temia se vessés nova sang. Per la rambla cap senyora, les botigues a mig tancar i els homes silenciosos. En la foscor, els escamots dels guardies Decidits venint del Paral·lel, passa un centenar de xicots obrers. La gent se'n separa, i ells tiren carrer de Ferran amunt, cantant *Els Segadors*. Ja són al mig de la plaça de Sant Jaume. Els balcons s'obren, i els curiosos, acobardits, no surten de les cantonades. El grupu se posa davant la porta de la Diputació i canta *Els Segadors*

Catalunya triomfant...

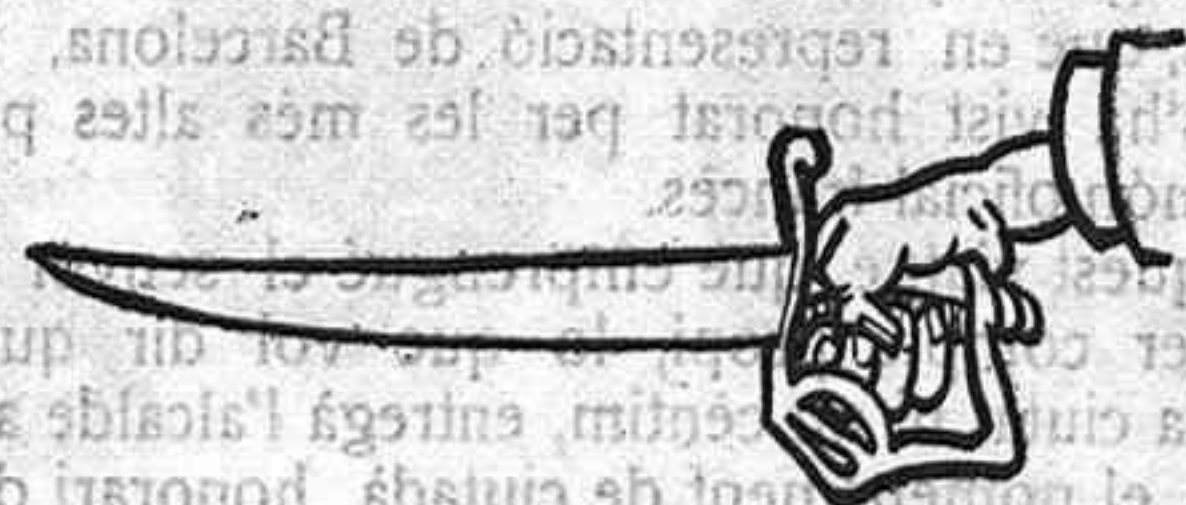
La Diputació és la Mancomunitat, és a dir, Catalunya, és a dir la llibertat nacional. Els xicots li dediquen *Els Segadors*. Quan acaben, pausadament, solemnes, se giren cara al Municipi, s'agropen davant de la porta, guardada pels municipals, i canten *La Marsellesa*.

*A l'arma, a l'arma, fills del poble
lo jorn de glòria ja ha arribat...*

El Municipi és Barcelona, és a dir, el poble; és a dir, la República; i ells equitatius, li ofereixen *La Marsellesa*. Després se perden pels vells carrerons, surten al Passeig de Gràcia, solitari. Quan són a la Diagonal, davant de la casa on va caure assassinada una ciutadana de Barcelona se deturen. Aprop hi ha un piquet de guàrdies. No hi fa res. Fan rotllo, i, en la nit de presagis, pugen al cel *Els Segadors*.

Jo'ls vaig beneir, com calia, amb la ma dreta i l'esquerra.

PARADOX

SANG CATALANA

—¡Uy, qué rico!... ¡y qué sabroso!...

MUNICIPALESCA

Lo que passa aquí,
no passa enlloc

La nostra premsa, tan amatenta a recollir les notes oficioses en les que se canten les gestes regidoresques, ha deixat, salvo raríssimes excepcions, abandonat al senyor Morales Pareja, que en un viatge fet recentment a París ha sigut objecte de les més afectuoses i delicades atencions; que en representació de Barcelona, i com a alcalde, s'ha vist honorat per les més altes personalitats del món oficial francès.

En aquest viatge, que emprengué el senyor Morales Pareja per compte propi, lo que vol dir que no ha costat a la ciutat ni un cèntim, entregà l'alcalde a M. Clemenceau, el nomenament de ciutadà honorari de Barce-

lona, conferit darrerament al president del consell de ministres de França pel Consistori barceloní. M. Clemenceau pronuncià amb motiu d'ésser-li donat el nomenament, entusiastes i sentides paraules d'agraïment per a Barcelona, i per a Catalunya; d'admiració pel Consistori barceloní, i per a els voluntaris catalans que al vessar la seva sang per la llibertat dels pobles tan alt posaren el nom de la terra.

Com deiem, contrasta la fredor observada per la premsa en general al voltant de la missió importantíssima acomplerta per l'alcalde, amb l'afany demostrat un dia i altre en obsequiar als llegidors amb una pruija de notícies sense solta, redactades en un estil encarcarat i oficinesc, sense altre interès que la part de reclam que l'alcalde, i no cal dir que els regidors, s'hi atribueixen.

Al fi i al cap, digui's lo que's digui per a justificar lo que no té justificació, sigué l'alcalde de Barcelona, l'alcalde popular per essència, President del Consistori per la voluntat de la majoria dels regidors, el qui transmeté personalment al President del Consell de ministres de França, un acord de l'Ajuntament, que com no sol passar sempre, respòn perfectament al voler d'una part considerable i respectabilíssima, de l'opinió.

Per notícies de origen públic i particular, sabem la dignitat i la distinció amb que ostentà el senyor Morales Pareja la representació de Barcelona, en els distints actes públics an els que sigué convidat.

Per lo que el felicitem, i ens felicitem.

S'ha desenrotllat a l'Ajuntament la passa dels homenatges. Vé a ésser una mena de sarampió, de grippe o verola negra. Una epidèmia en tota forma.

Uns amics—estòmecs agraits generalment—que cuidin de donar els primers passos, «a espatlles del interessat». Suscripció entre el «vecindario y las fuerzas vivas», uns «suelos» fabricats a la secretaria, insignies, i banquet al canto.

Es una arma que exgrimeixen els regidors de barri contra els «intel·lectuals» que formen el Consell de Govern.

JUST

Es troben dos amics comedians al teatre.

—Còm és que has trigat tant?

—He tingut d'anar a l'enterro de la meva sogra.

—Hi havia molta gent?

—Sí, noi, hi ha hagut calderada. Ha sigut un èxit.

A CAU D'ORELLA

Els martres

Finalment, Catalunya, podrà tenir martres? Després dels martres de 1714, per les ànimes dels quals diu misses anyals «La Lliga Esperitual de Catalunya», sense aconseguir martiris més pròxims, no hem tornat a posseir herois sacrificats per la nostra pàtria. Fa vint anys la possibilitat de que a En Pous i Pagès li haguessin tallat la barba a la presó ens feu extremir d'indignació. Sortosament li fou respectada i d'aleshores ençà que cap altre ha vingut a conturbar el cor del catalanisme. «La reixa» institució fundada per a vetllar pels catalanistes emprisonats, va plegar per manca de feina. La vida, la llibertat i les barbes dels nacionalistes no corrien cap risc.

Però En Cambó se retirà del parlament i tothom acudeix a les rambles. Apareixen banderes i llacets, ressuciten *Els Segadors* que començaven a encarcerar-se, sonen trets, la policia fa sang...

Ara és hora, catalans,

ara és hora que fem guerra...

El senyor Vallés i Pujals, davant d'això deu creure, com nosaltres, és arribada l'hora de la persecució i del martiri que tota bona causa ha sofert. Amb aquest estat d'esperit se trobava l'altre matí, quan agafant el telèfon, trucà a casa d'En Puig i Cadafalch.

—El senyor Puig? Que hi és el senyor Puig?

—No senyor.

—Espera un assumpte urgent.

Que'm sabrien dir on és?

—Es a Montjuic.

—Com! A Montjuic? Que està detingut?

No, no estava detingut l'ilustre president de la Mancomunitat. Home de múltiples autoritats, malgrat el dia de turbulències, havia anat a visitar els treballs de l'Exposició...

Entre comitès

Ha estat a punt d'esclatar una petita guerra civil entre els comitès protectors dels voluntaris catalans i espanyols que han lluitat per França. A Barcelona tenim el nostre Comitè de germanor amb els voluntaris catalans.

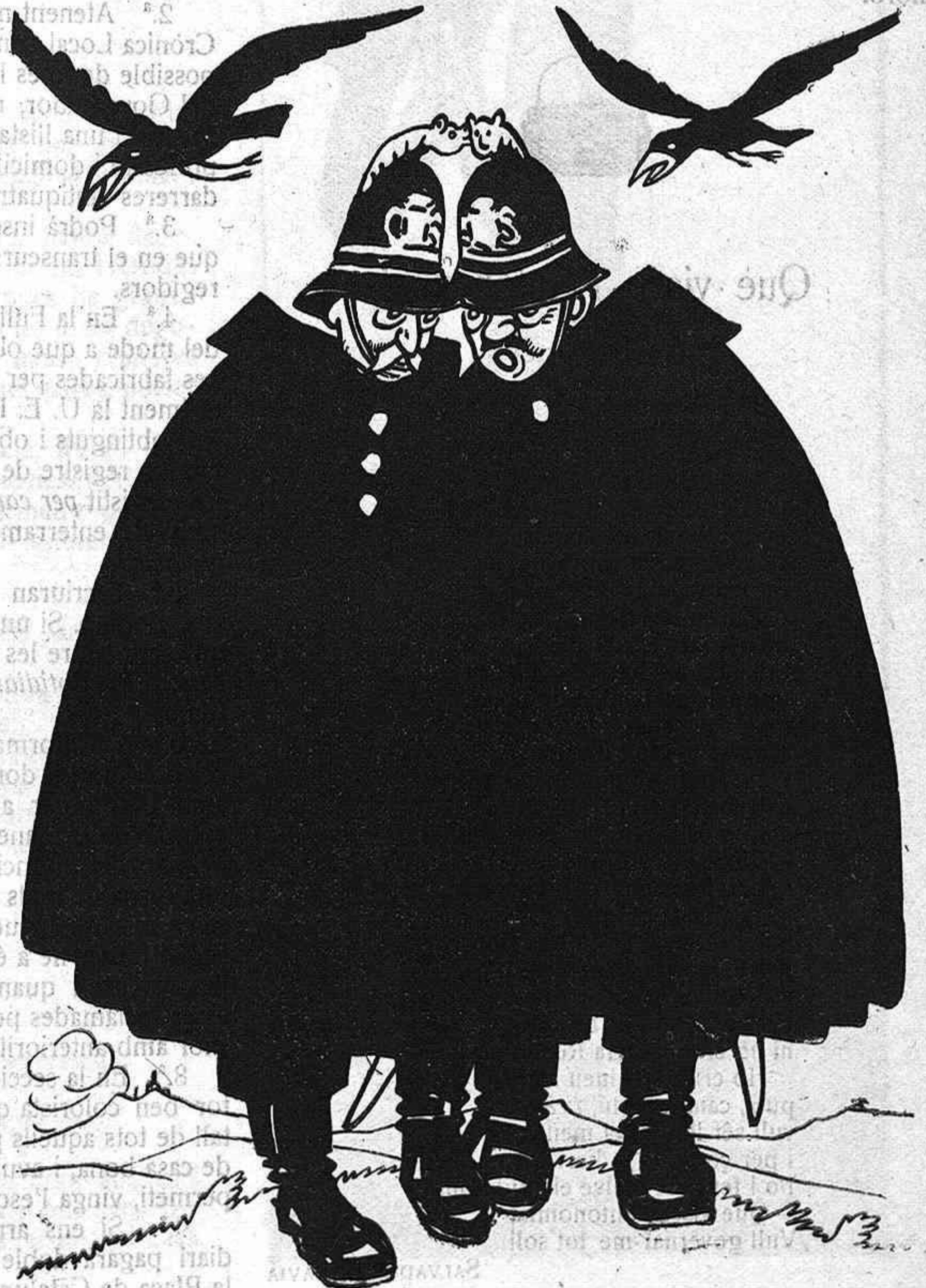
A Madrid fondaren un altre per a protegir als espanyols engeneral, presidit pel duc d'Alba. Però, naturalment, l'únic que té organització i diners és el nostre i el de Madrid, que no ho ignora, va escriure als voluntaris dient-los-hi, que si anaven a Perpinyà amb llicència anessin a tal restorant on serien servits.

I al restorant on anaven els voluntaris catalans, començaren a arribar voluntaris que no ho eren i el Comitè d'aquí a rebre comptes i més comptes. El doctor Solé i Plá se va espantar.

—Són nou mil pessetes les que hem gastat, només que en el restorant de Perpinyà. Nosaltres no neguem res a cap voluntari, encara que no sigui català, però que pagui també Madrid.

I a Madrid ha aparegut aquest solt, pregant donatius:

«Aprovecha el Patronato esta oportunidad para recordar que, si bien una gran parte de los españoles alistados al servicio de Francia son catalanes, están, sin embargo, representadas todas las regiones españolas,

—Que tal, Rodríguez?

—Mira, ... vamos tirando.

como lo comprueban las cartas que obran en poder del mismo, habiendo dado sobre todo un nutrido contingente las provincias vascas, aragonesas y del litoral de Levante, no catalanas.»

Si fossin voluntaris catalans solament, se veu que ningú donaria per a ells ni un cèntim.

Els pecats d'En Pahissa

La Bertini ha impressionat set pel·lícules que porten el nom dels set pecats capitals, i en els vestibuls dels cines, al costat de la silueta esllanguida de l'actriu, hi figuren la llista pecadora.

El mestre Pahissa, passa, se detura, llegeix, mig riu i diu:

—Fóra de la luxúria i de la mandra, els altres no me interessien.

Mirant a En Pahissa, recordem sempre a un d'aquells acrobates moros que devegades desfilen pels nostres escenaris, prims, de color olivaci, la cabellera espessa i rixada. I ara, més coincidències. En Pahissa té pecats de moro.

Que visca l'Autonomia!

POESIA ERÒTICA

Ja estic cansat, vida meva,
de que'm trocegi's el cor
fent-me fer papers ridícols
i fent-me tornar mig boig.

Ja estic cansat de que manis
en totes mes intencions
i que disposis com vulguis
de ma voluntat i acció.

Per ço des d'ara, videta,
he pensat per mil raons,
que tú ja no has de manar-me,
que s'ha acabat la qüestió
de fer-me anar com un ximple
darrera teu foll d'amor.

I d'aquí vé que aquests vespres;
valent-me de l'ocasió,
amb goig crido per les Rambles:

—Visca, visca l'Autono! (1)

I no ho crido per lliurar-ne
a Catalunya del jou
que l'esclavitza. No ho crido
per demostrar amb això
que soc ferm catalanista.
No ho crido per En Cambó
ni ho crido per la República...

Ho crido pel meu amor,
puix, cansat de tú, tirana,
vull sêr lliure del meu cor,
i per ço crido a diari
bo i fent-me malvé els pulmons:

—Que visca l'autonomia!
Vull governar-me tot sol!

SALVADOR BONAVIA

(1) mla.

Condicions de pau

Uns quants homes decidits han fet sentir a l'important rotatiu amb fil, *La Vanguardia*, l'impuls del seu esperit renovador. Potser son molt pocs els catalans que no troben a l'esmentat orgue un bon xic empipador perquè en tots els assumptes que toca ni es mulla ni es crema.

A la Guerra, *La Vanguardia*, li va trobar desseguida el desllorigador; un cronista de cada color, un crític militar de cada banda i *partes* de tots cantons. Tothom satisfet. Però, ah! davant dels afers de Catalunya no hi caben les postures, ni les mitges tintes abans nomenades. Som o no som. Un excés de mesura li ha costat al funerarí rotatiu un dineral de vidres. I ara tot just comencem. Vidrà que *La Vanguardia* ens oferirà la pau, i nosaltres imposarem les següents condicions:

1.ª *La Vanguardia* serà des d'aquesta data un diari exclusivament dedicat als morts. Per lo tant en les seves editorials no hi tindran cabuda més que ells i assumptes amb ells íntimament relacionats.

2.ª Atenent-nos al text de la condició anterior la Crònica Local consistirà en una resenya lo més detallada possible de totes les desgracies ocorregudes, informació del Governador; manifestacions de pésam, els que van a Madrid i una llista detallada amb nom, cognom, estat, professió i domicili de totes aquelles persones que en les darreres vintiquatre hores s'en hagin anat al infern.

3.ª Podrà insertar la Sessió de l'Ajuntament sempre que en el transcurs de la mateixa hi hagin petat un o més regidors.

4.ª En la Fulla Comercial donarà compte detallat, del mode a que obliga el Còdic de Comerç, de les caixes fabricades per tots els bagulaires de Barcelona, especialment la U. E. P. F., a fi i efecte de sapiguer els beneficis obtinguts i obrar en conseqüència. Així mateix portarà un registre de tots els enterraments a que el clero hagi assistit *per caritat* amb objecte de fer comparacions amb els enterraments de *pago* i obrar també en conseqüència.

5.ª Escriuran els articles els senyors Salaverria, Pazos, Rodiño. Si un dia no tenen original podrà insertar un escrit sobre les estrelles amb què de l'astròleg de la casa. Les *Cotidianes* pot continuar fent-les qualsevol tonto.

6.ª La informació telegràfica es farà únicament pel cèlebre fil; se li dona dret, no obstant, a tenir un altre fil amb Berlín per a que d'aquí estant ens poguem donar compte de la manera que mor tota una col·lectivitat.

7.ª Els anuncis consistiran en medicaments per a tota mena de mals que directa o indirectament predisposen a morir-se; viudes de les que no en tenen prou i desitgen tornar-ne a ésser i venedors de robes i sabates velles sempre i quan les prendes anunciades no puguin ésser reclamades pels seus respectius amos per haver-se mor amb anterioritat.

8.ª En la secció d'Espectacles, a càrrec d'un redactor ben colorista que sàpiga lo que's fa, s'hi donarà detall de tots aquells propis per a fer perdre la salut als nois de casa bona; i avui per demà que's morin, Déu no ho permeti, vinga l'esquela.

9.ª Si ens arriba d'allà on siga una epidèmia, el diari pagarà doble sòu als seus empleats, balls públics a la Plaça de Catalunya i adornarà el seu carrer amb cadenetes. Si de resultes de l'epidèmia és morís tothom i no-

més quedessin en peu el diari amb els seus components, els diners en caixa és gastaran en petroli per a cremar la Casa amb tot el personal a dintre i no en parlem més: R. I. P.

10.ª Si *La Vanguardia* perdés subscripció i venda i els negocis no marxessin massa bé queden encarregades de pagar els seus deutes la Companyia dels Tramvies i la Junta de Sanitat.

Al tanto, que tot arriba!

EDUART MARIA

Almanac per a 1919 de L'Esquella de la Torratxa

Es ven per tot arreu Preu: 6 rals

Angels abelles

En un pesebre d'una ciutat de Prússia, naixerà dimarts per mil noucentèsima dinou vegada el diví i dilecte Jesuset.

Aquest any no hi haurà degollació d'ignocents; el rei Herodes n'ha deixat tants pocs de grans i de petits... Però si no hi ha degollació d'infants hi haurà criatures

afamades que pagaran els pecats de llurs pares, potser millor: dels conductors de llurs pares.

El Niño prou podria fer un miracle, d'això no'n dubta ningú que tingui cara i ulls i creencies. Però sant Josep i la Verge no volen, ni poden permetre que tan petit, petit, se llenci a la vida pública amb astorament de les multituds.

—Niño, si! Niño prodigio? no.

I ell, fill obedient no fa el miracle dels pans i peixos i resta quietet en son breçol.

Després en les tenebres de la nit crida al esquadró d'àngels que el vetllen i diu al comandant:

—No puc oblidar als nens prussians... Molt patiren els de França, els de Austràlia, d'Anglaterra, de San Francisco, de arreu del món que tenien els pares a la guerra, però... també són fills de Déu els nens prussians. Què fem?

I un àngel diu:

—Dem-los-hi confitura.

I un altre:

—Millor turrans.

—Potser pa i butifarra—fa un tercer.

—No és això, no és això—respon el bon Jesus.

—Doncs què?

—Una gran abraçada de pau per sempre més.

—Voleu dir?

—Sí. Mireu angelets meus, torneu-vos com abelles i prengueu la mel de la victòria dels llavis dels nens fills de vencedors i porteu-la per a endolcir la fel amarga a les boques dels xicotets prussians.

És difícil que la pau sia encara entre els homes. Però entre els nois sí. Si jo manava, que no puc manar, petitet

Un arbre de l'Autonomia empeltat aixís, no'l volem, els catalans.

obedient com sóc, enviaria als noiets de Prussia a viure a França, i als de París a viure a Berlín.

Sant Josep, diguem els homes, no ho volen. Què hi farem? Son molt grans i tenen molta experiència. És igual, vosaltres feu lo que jo vos dic, aneu?

—Sí.

I els angelets pujaren cel amunt, i cantaven.

*Allons enfants de la patrie
Le jour de gloire est arrivé*

GLOSARI

TRAGI-COMEDIES

Els que han assistit a alguna representació del Català de la Mancha an el teatre Espanyol, hauran vist que an el quart acte hi ha una «capea».

Els nostres còmics, en general, no són molt forts en quotes, en largas, ni en veròniques; l'autor tampoc n'està molt al corrent, i el director d'escena, En Jaumet Borrás si bé té hechuras i sap de ceñirse no és (i no voldriem ofendre'l) un Cúchares de la Tauromàquia.

En vista d'això, l'empresari Blasco, va cercar per aquestes Rambles, un toreret que servís de mestre, i va contractar En «Regaterín».

El torero va comparèixer. Era primet, ullerós i groc de cara. Tenia aquest somriure trist que tenen els andalusos quan són simpàtics i estan malalts, i parlava amb la melodia de veu que saben parlar els que han nascut an aquelles terres on el sol encén les paraules.

El toreret a l'ésser a l'escenari, al veure tants arbres pintats i bambolines de drap li semblà tot tan nou per a ell, que se'l veia arrupit pels bastidors com un ocell que havia caigut d'una acàcia de paper. Aquelles bombetes esmortuïdes an ell avesat a treballar al Sol li devien semblar llumets de tomba; i aquells homes que cridaven tot lo que els deia un apuntador, una casa de bogeria. Sia com vulgui, aquell toreret va obrir-se de capa va donar uns «passes» a un toro que no sabia veure; els deixebles varen imitar-lo, i aixís que vingué la «capea» amb tot hi veure-la de cartró, se li varen encendre els ulls, i una flamarada de records devia il·luminar-li l'ànima, perquè la cara marcidà se li colrà com per miracle.

Però, aill va venir la nit. Es va arribar al quart acte i al final. El torero de debò veia al torero de comèdia, i com que no podia sortir a les taules, mirava per la barrera o sigui entre bastidors aquell bou de drap que passava... i sigui que patís del cor, sigui que el cel se li enterbolís, sigui que el fret de l'escenari li havia refredat les venes... va sortir suant-li els polsos... i al cap de dugues hores... era mort.

Mentre el Català de la Mancha deia plorant al seu fill: «Ja sé que no n'hi ha d'haver de pàtries, però la terra ha d'ésser molt freda tan lluny, tan lluny d'on vas nàixer»... el pobre torero moria també ben lluny de la seva terra, però moria... de veritat.

I la comèdia anà seguint.

I els espectadors no sabien que darrera dels bastidors també hi han homes que moren en la fredor de l'enyorança.

Realment el teatre, per fòra, és una cosa molt divertida; però per dintre... no en parlem per dintre.

XARAU

NOTES D'ART

Per als vells crítics el nom de Isidre Nonell era com una obsessió. Ni un d'ells àdhic cercat amb candeletes, mentre tingués dos dits de front, era capàs de dir-ne mal descaradament de la seva obra; ningú tampoc amb les barres lasses de tant alabar la pintura dels Masrieres i els Galofres era prou valent per a dir-ne bé.

El nostre amic reia i mossegava; avui des del cel deu riure solament.

Si Sant Pere, el patró de son carrer el deixa cantar segu-

rament que una corrandà surt de sos llavis grassos endreçada als que s'astoraven de les figures per ell reproduïdes i de les pinzellades amb que les construïa.

Canta l'Isidre Nonell:

Ho veieu i no ho veieu
Els qui mes teles mireu.
Per vosaltres la color
té d'ésser lleminadura;
per a mi el color diví
és el pa que necessito
i me'l pasto a la paleta,
i me'l guiso sobre tela,
i me'l menjo amb ulls pregons.
Ho veieu i no ho veieu
Els que mes teles mireu.

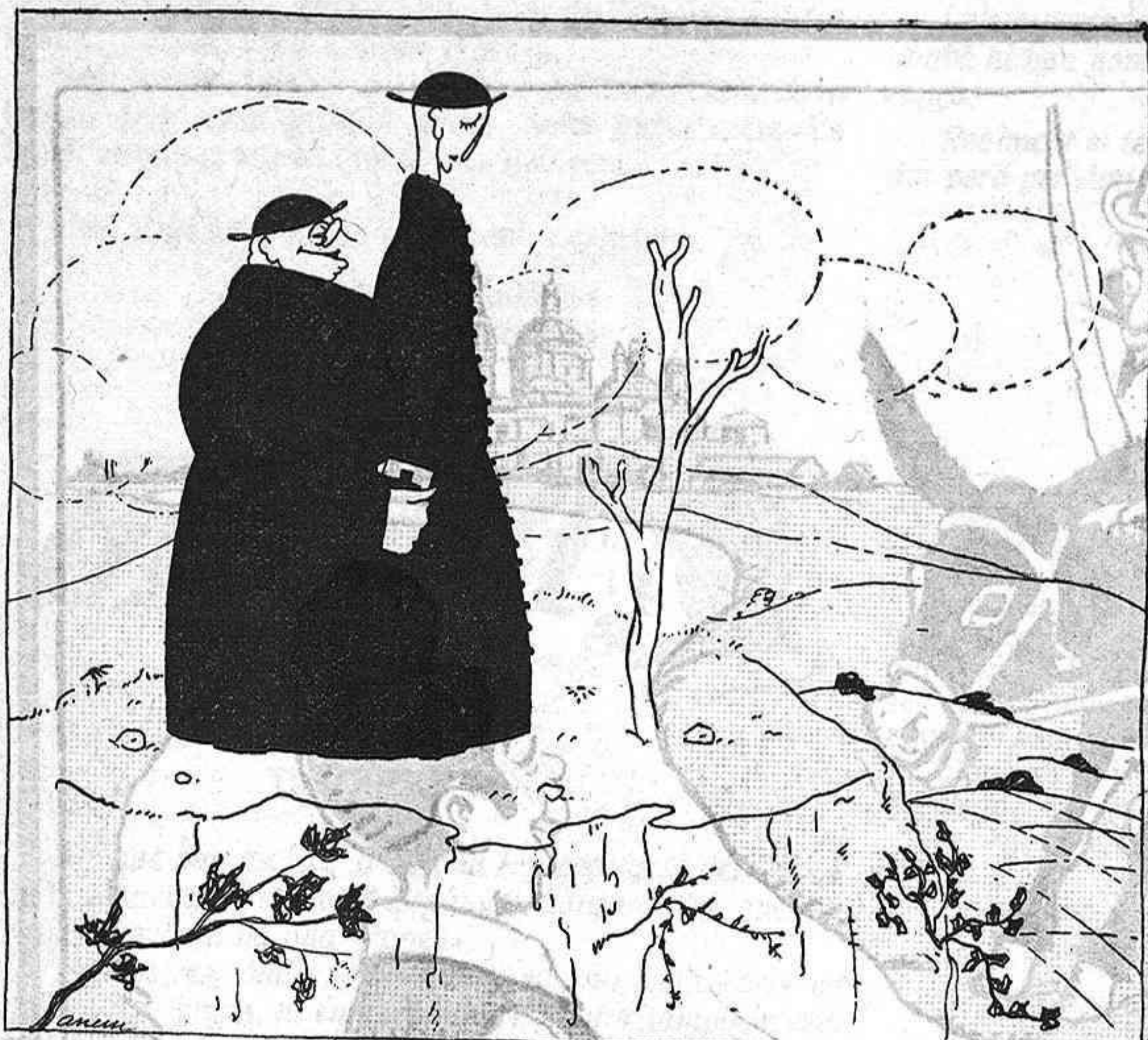

A LA RATLLA PARTIONERA

—No'l feu venir per força, pobret!.. No velen que per a ell i per a vós s'han acabat les garrofes!..

—Vols dir que això de la federal no serà dolent per a nosaltres?
—Ca, home; hi haurà més llibertat, i podrem tenir dues majordones.

Podriem també reproduir la cançó d'En Nonell referent als dibuixos on s'explica l'ubriaguesa del llapis tendre que s'eucasta al paper.

No. Qui vulgui saber que vagi al «Camarín» on hi ha una exposició del plorat mestre. Allí sentirà cantar-lo amb unes harmonies iusospitades, sempre noves. Allí, devot, se treurà el capell davant del incomprès en vida i venerat ausent.

CONTES AL ATZAR, per *Alfons Maseras*. — Tretze narracions—dotzena de frare—totes elles interessants, i algunes de gran actualitat, puix són inspirades en la guerra, vista d'aprop per l'autor. El brillant novel·lista ha aplegat en aqueix exquisit volum una sèrie de quadres de interessant argument plens de vida i intensitat dramàtica. Pot ben dir-se que En Maseras, en aquesta sa darrera producció, i estudiat baix el caràcter de contista amb que se'ns presenta, ha arribat a la seva màxima maduresa; consistent i robusta de fons, concisa i *mascle* de forma, és la seva literatura una de les més sòlides de la nostra terra.

RUTA NOVA. — Es el títol d'un nou periòdic independent d'informació general. Tenim a la vista el primer número, que conté un text molt notable.

TOS la curen les Pastillas Helenianas. Una pesseta caixa.

PANALLONS els cura Tópico Gil Kens. Una pesseta frasco.

ASMA la curen les Gotas Helenianas. 4 pessetes frasc.

UN MENSAJE A GARCÍA, per *Elbert Hubbard*.—Literatura es timulant. Se trata d'un fascicle curtíssim. Un article que tingué al Nord-Amèrica gran ressonància, per ésser una lliçó pràctica de inducció al treball i al deure de tot home diligent i patriota.

POESIES, per *J. F. Sanmartín i Aguirre*. — Es un recull de composicions originals del malaguanyat poeta valencià, excel·lent contista. El publica la «Lectura Popular.»

STEVENSON L'HOSTE MIL'IONARI, EL MÉS PETIT DE TOTS.

El primer és una comèdia en tres actes de Laureà d'Orbok, traduïda al català per Carles Capdevila; el segon, una rondalla escènica, també en tres actes, de En J. M.ª Folch i Torres. Ambdues obres foren estrenades amb èxit al «Romea». Les publica «La Escena Catalana.»

Comentari sobre *L'Urpa (La Garra)*, obra castellana d'En Manuel Linares Rivas, traduïda al català per En J. Pena.—Es un follet de 16 planes en el qual En Josep Piquer, el seu autor, critica i refuta molt entenmentadament la solució moral donada per En Linares Rivas en el seu famós drama *La Garra*. La sàtira, bastant ben feta, plena de modernitat i no buida d'idees, valentes, va contra el cas jurídic que l'autor creu equivocac.—SEPT CIÈNCIES

TELÓ ENLAIRE

LICEO

Aquesta setmana s'ha reprisat la famosa òpera en quatre actes i vuit quadres, de Mozart, *Don Giovanni*, joia de l'art líric.

Sempre ha ensopit aquesta partitura als filarmònics barcelonins i és natural que no resultés un èxit la seva reproducció en la qual s'hi lluiren les primeres parts: Pasini Vitale, Bossini, Pareto, Mácnez, Battistini, Masini-Pierali i Rebonato; que és tant com dir tota la plana major dels artistes que formen l'*elenc* de l'actual temporada. El mestre Vitale, amb la batuta, molt bé. Es obra el *Don Giovanni* que en els seus temps devia fins entusiasmar, però avui no pot acceptar-se sinó com a preciós document històric.

Per a abans d'ahir estava anunciada la primera de *La Favorita* que degué servir per a la presentació o debut del baríton senyor Sarobe.

Esperem dir-ne quelcom a la primera ocasió.

ROMEA

S'ha reproduït, amb l'acostumada ovació de rialles, la celebrada comèdia d'En Lambert Escaler *Els últims Rovellats*. I el dilluns hi hagué mig aconteixement amb motiu del cinquantanari del popular sainet d'En Burgas *Nuvis a Montserrat*. Aquesta representació tingué l'alicient de dugues sorpreses per al públic, la primera fou un monòleg «Viatge

accidentat» que l'autor ha intercalat en l'obra, en el moment de fer-se la mutació. El públic va rebre aquest parlament humorístic amb un gran esclat de rialles i picament de mans; val a dir que el gran Mir el diu d'una manera arxi-superior. La segona sorpresa fou una sèrie de vistes de paisatges montserratins projectades damunt d'una tela. Això ja no va resultar tant; no pas per culpa de les vistes, que són molt hermoses, sinó per defectes de la *maqunamienta* que no donà prou seguretat a la projecció. Allò no eren vistes fixes... sinó tot lo contrari.

—Dimarts s'estrenà un episodi de guerra en tres actes, original d'En Ambrosi Carrión *L'altre fill*. El tema és valent i relliscós i aquest punt de la valentia el sorteja bé l'autor. En mans d'un altre s'hauria caigut en el perill de la cruesa exagerada. Un matrimoni jove està malhumorat perquè han tingut una noia i haurien volgut un noi. Vé la guerra; el marit té d'abandonar la llar per a anar a defensar la pàtria. Durant la seva absència la llar és profanada pels invasors. I en mig la borratxera de sang i de deshonra un d'aquests se *encarrega* de donar-los el fill que desitjaven. És l'altre fill, millor dit: el fill de l'altre. El conflicte, que no pot ésser més tràgic, s'inicia en la barreja de sentiments que en el cor de l'esposa s'hi congrien: l'amor de mare, l'odi al pare, l'enemic, i el temor de l'efecte desolador que l'espantós crim ha de produir en el marit. Aquest retorna de la guerra, i el desenllaç, que podria donar-se de moltes maneres, i totes ben humanes, segons el cor i la consciència *del que s'hi trobés*, el resol l'autor fent que el marit abandoni per sempre l'esposa innocent, víctima tan sols de la maldat dels altres.

Tot això que constitueix el nervi de l'obra dramàtica va semblar-nos ben acceptable i en les figures protagonistes de la esposa i del sogre hi vegegrem la grapa robusta d'En Carrión. Lo que no'ns va complaure ni arribà a convencer tampoc als espectadors en general, fou la part episòdica amb que se'ns presenta vestida l'acció. Un excés d'escenes ploranes interminables, una sèrie de tipus desdibuixats, quasi tots, menys els dels protagonistes de que parlàvem no fa gaire i exceptuant també els que interpreten la Morera i la Fornés, fan que el drama pesi a estones com una llosa de plom. Sobre tot les situacions de brutalitat en que intervenen els soldats invasors, que recorden les escenes d'algunes pantomines patriòtiques, ens semblaren una equivocació. Que l'emoció hi és i ben pregona, que el conflicte dramàtic podria resultar interessant, no en dubtem; però ni una cosa ni altra trascendeixen al públic com deurien, per manca de picardia artística.

Excés de sobrietat, qui sap!... Potser sí que tot allò que passa en *L'altre fill* deu succeir o pot succeir d'aquesta forma en un poble invadit per tropes desmoralitzades, però l'espectador no s'ho pot arribar a imaginar de tal faísó i, sobre tot, l'espectador «voldria» que passés d'una altra manera. En resum, que una vegada més En Carrión, autor dramàtic de talent, ens presenta una tragèdia que sens dubte ell volia que ferís el cor... i no passa d'atacar els nervis. El llenguatge... El llenguatge, més teatral que altres vegades, més encertat, però encara poc corrent, poc natural, amb paraules literàries com *dissort* i *torbelli*, etc., que no diu ningú.

Ara prou drames i cap a veure *Els Pastorets*.

L'interpretació, regular. S'hi distingeixen les senyores Baró i Fornés i els senyors Giménez, Viñas i Torrents.

GOYA

La novetat de la setmana l'ha constituïda l'estrena de la comèdia en tres actes i un pròleg, de César G. Iniesta, *El eterno femenino*. Obra sense pretensions, entreté a la concurrència, mercès a una amable barreja de gràcia i de sentimentalisme. Allò que no fa ni bé ni mal, però que ajuda a passar l'estona.

S'hi portaren bastant encertadament la senyoreta Pastor i els senyors Labra i Mancha.

Demà, dissabte, estrena sensacional: *Mister Beverley*.

NOVEDADES

Dimecres degué tenir lloc l'estrena d'una sarçueleta del mestre Lleó amb llibret de Pepe Nijales, molt senyor meu, que porta per títol *Too está pagao*.

En aquests precisos moments encara no en tenim cap notícia. Veurem de parlar-ne la setmana entrant.

CONCERTS

Un seguit d'ovacions aconseguí l'«Orfeó Gracienc» en el concert del diumenge al «Eldorado». Se feren repetir unes quantes composicions molt ben interpretades. Tot l'interès estava en les primeres audicions. D'aquestes, agradà extraordinàriament *Les fulles seques*, sardana d'En Morera, esplèndida peça coral ben catalana i que's ballarà molt, si no ens equivoquem. També meresqué llargs aplaudiment *Cirerer florit*, del mestre Català, composició molt delicada.

De les de repertori, les més ovacionades foren: *La mort de l'escolà* i *Els xiquets*.

—El mateix diumenge, a la nit, tingué lloc a la «Sala Mozart» un ben triat concert de *Música de camera* a càrrec del aplaudit «Trio Soler».

La sala presentava un magnífic aspecte i el programa, in-

LA GUÀRDIA DEL CÉSAR-GONZÁLEZ

—Ai, ai, ai, que ho veig negre!... Me sembla que nosaltres i ell i tota la perfumeria haurem de tocar el dos.

teressantíssim, se desenrotllà entremig de ovacions als executants. Formaven respectivament les tres parts del mateix, el *Trio en Mi bemol* de Beethoven, ja conegut com una excel·lent pàgina musical i que els deixebles del mestre Soler interpreten brillantment; l'esplèndit *Trio en Re*, de Arensky; i una primera audició: el *Trio en La* de A. Botey, jove compositor català deixeble de l'Enric Morera. En aquesta composició, que constituï el *clou* de la vetlla, s'hi guanyaren molts merescuts aplaudiments als executants. Es una bella composició que denota grans condicions en el jove autor. Sobre tot el segon temps, l'*Andante*, és de una delicadesa i una frescor encantadores. El senyor Botey es vegé obligat a saludar al auditori en companyia dels interpretadors: Senyora Barella de Soler i senyoretetes Petit i Alsina.

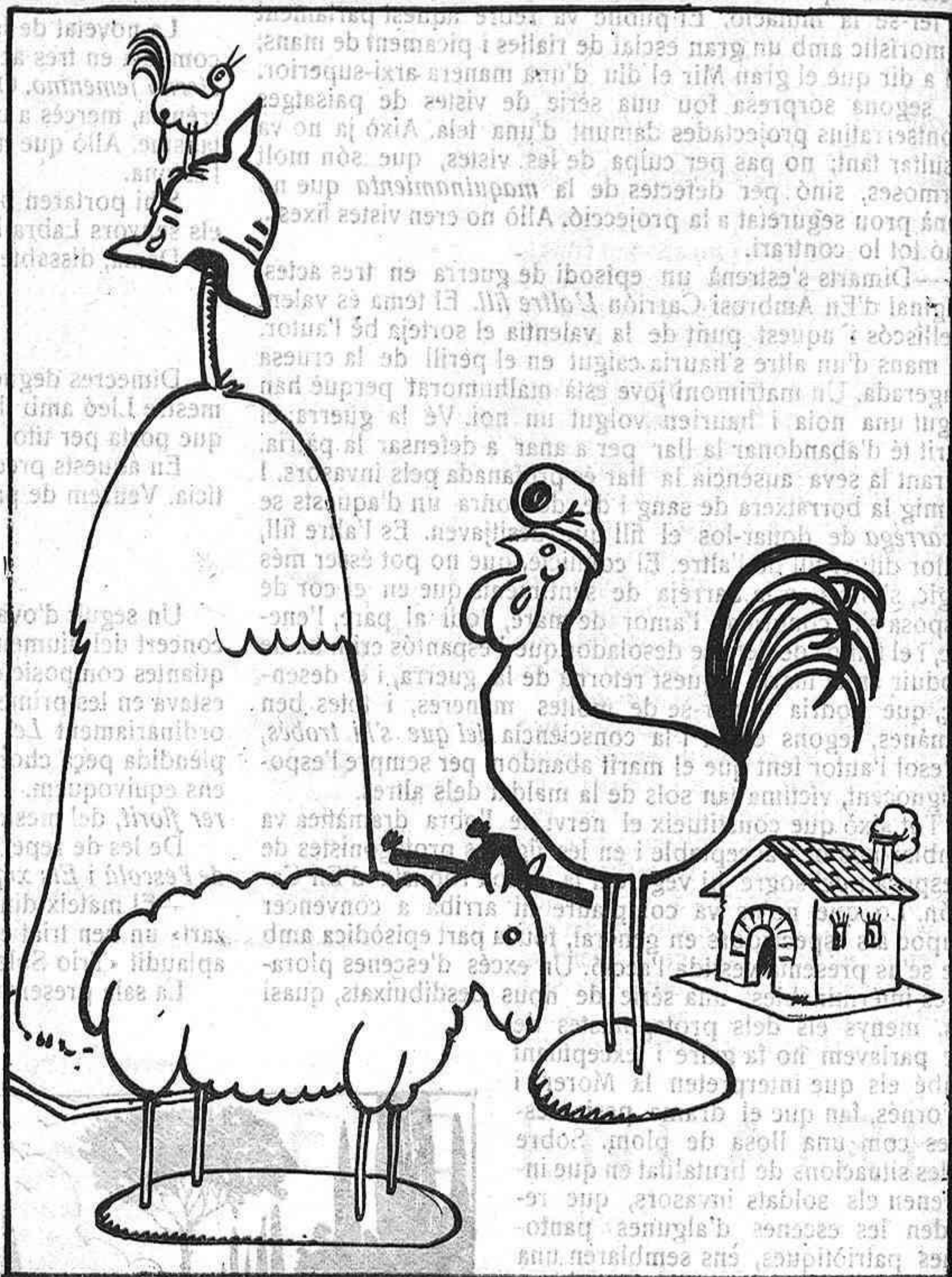
Els esports

Ens quedarem sense partits degut segons sembla, a que els àrbitres, ofesos per unes suposades paraules que els foren adreçades en el sí de la Federació exigien una reparació, ni més ni menys que si es tractés d'elements fins i de «sociedad». S'ha de convenir que l'amor propi dels àrbitres (que ho fan més malament que En González Rothwos) és molt sensible, car després de les contínues censures que reben de totes parts no és d'estranyar que des del sí de la Federació fossin igualment «abucheados». Però el cas és que els partits anunciats no pogueren fer-se, havent d'acontentar-nos amb altres dos que foren molt interessants, *Barcelona-Europa*, joc dur sense traspasar els límits de la correcció; vençuts i guanyadors foren molt aplaudits. *Avenç-Espanya*; perderen aquests encara que semblí mentida; no sabem si per donal-s'hi peixet o de tan malament que ho feren.

L'aconteixement sensacional de la setmana ha estat l'anada d'En Brú a Madrid, segons sembla amb la missió de fer anular el càstic imposat a determinat jugador; ignorem els motius de la intervenció d'aquest senyor àrbitre en assumptes que no li pertocuen. La missió del Colegi que ell presideix és purament consultiva i res més. Veurem en què acaba tot això; lo lògic seria acabar amb els abusos a que's presten els quatre duros i procedir a una revisió de «valors» que tan desprestigiats estan.

Al port hi hagué mullader; per un cantó els valents del *Barcelona* meravellant-nos amb capbuçons, curses, etc.; a l'altra banda s'ho feren las tripulacions rivals del Marítim i Club de Mar per la possessió de la Copa Vilardell. No desmerqué en interès la regata que fou guanyada pels «reals» per dos llargs d'embarcació; què hi farem!... una altre vegada serà, que'n sport tot és qüestió de patriotisme i paciència (a) entrenament.

Les formidables corrents nacionalistes s'han deixat sentir igualment aquests passats dies entre els elements sportius. Al *Barcelona, F. C.*, fou un entusiasme boig al ésser onejat el

DE LA FIRA DE PESSEBRES

Les figuretes que enguany han tingut més èxit.

pabelló nacional. Els periodistes han declarat l'oficialitat de la nostra llengua; el popular *Europa* ho farà en breu i, encara que un xic paradoxal, l'*Espanya* és autonomista en còs i ànima.

El «Club de Natació Barcelona» aprobà també en mig de gran entusiasme l'oficialitat del català i adherir-se als acords de la Mancomunitat.

En canvi, sabem que els del *Polo* d'ara endavant es proposen fer dir la missa en castellà.

STOP

Una rectificació que'ns cal remarcar degudament:

Al anunciar la acreditada casa del **Calçat Sorpresa** en l'ALMANAC DE L'ESQUELLA que acabem de publicar, se va sofrir una equivocació barrejant dos anuncis que sortiren fosos en un de sol. Ens referim al de la «Fàbrica de calçat Simon i Companyia» quin nom van incloure, a les caixes, dins del

CALÇAT SORPRESA

Les coses clares, i més els anuncis... que són de pagó.

Entre gent de pesca

N plena tardor, aquell matí, el sol semblava talment d'un dia d'estiu. La mar no's movia, Espurnes d'or brollaven per damunt l'aigua blava i l'aire dolçament enervant, saturat de llum, tebi i suau, acariciava la vida.

En la platja de la vila, les barques del bou, lleugeres i enjogassades mar en dintre, descansaven, immòvils i feixuges, damunt la filera de groixuts pals.

Sentat en la banqueta d'una d'elles, sentia dins meu l'alegria del cos, que, convalescent de llarga malaltia, el sol tonificava.

A un costat de la barca, sentats en l'arena i formant rotllo, cinc remitgers i el patró, escaven els palaugrons, que havien de ésser calats al tard de la tarde.

Tot escavant, parlaven de la guerra, de l'armistici, de les condicions de pau i de la crudeltat kaiserista.

—En lo que no estic conforme—deia un—és que an aquest brètol de Guillem se'l deixi sense un càstic. Amb això no hi passo.

—Bé prou que irà a l'infern—exclamà el patró.

—Ca! no ho cregueu—respongué el més jove. — En banyeta no voldrà al seu costat qui li fassi ombra. No veieu que és més dimoni que ell. No el voldran, home, no el voldran. A l'infern no en volen de competències. Mentre encara—afeigi—no tingui la barra de trucar a les portes del cel. Com que sempre tenia a Déu als morros!

—Sant Pere, amb tot i dir-se Pere i tenir coses de Pere—interrumpí un altre, tot catxassut—no crec pas que l'obris. I si l'obria, me sembla que Nostre Senyor, que al cel sia, agafava per una orella al bonifàs de Sant Pere i me l'enjegava a la cuina celestial a pelar patates per tots els dies de la seva vida eterna.

—Però si aquí—exclamà el que havia entaulat la conversa—no's tracta d'un càstic a l'altre vida; sinó en aquesta. Lo que és jo, el tancava dintre d'una gàbia, el plantificava al bell mig d'una plaça i feia desfilar pel seu davant, les mares que van perdre els fills, les viudes, els cegos, els boijos, els mancos, els coixos, tots els mutilats, totes les víctimes d'aquesta guerra. I que de ses boques sortissin totes les malediccions de que és ben mereixedor... I així sempre, mentre alenés.

—No en faria cas!—digué el més vellet de tots.—Perquè això el torturés tindria que tenir cor, i aquest home, si és que d'home pot calificar-se, no en té de cor. Lo millor, fora quatre ginjols al cap, i res de cantar-li les absoltes.

—Doncs jo—exclamà, un que mira contra el govern—ja que és tan militarista, li faria fer vida

militar. *Uno, dos, tres... un paso a la derecha... armas al hombro... i mai en su lugar descanso.* Tot seguit, pràctiques de ametralladora, de canó i tirar bombes de mà contra el cap del seu hereu, fins que el toqués. Després gasos asfixiants, construcció de mines i trinxeres; i així tot el dia, sense parar, la qüestió és no fer-lo parar, que prou deu haver parat entre els seus. I vinga pràctiques, cop de pràctiques. I a la nit... apa! Cap a la trinxera a tirar cohets. I a l'hora del ranxo el lligava amb una corda pels peus i el penjava cap-per-avall i li feia menjar el ranxo en aquesta enlairada posició; de aeroplà que se'n va de nassos a terra. A veiam si així, els cigrons i la cansalada li baixaven al cap i ses perverses idees bodells amunt i li sortien per allà dalt, purgant-se de tanta malura.

—Si així ho fessiu—crià un de cap carrat, com si fos fet de pasta d'orinal—no deixeri de ser uns criminals. La guerra, és la guerra. I tot lo que...

No va poguer acabar la frase. La cridòria que se va armar fou de les que fan època. S'en va sentir de totes i no li van anar a parar els palangrons pel cap, gràcies a la presència de la dona del patró, que amb el seu fill, un baillet d'uns dotze anys, s'apropà al grupu.

—Ja hi tornem a ésser—exclamà la dona. — Ara que ha arribat la pau, és quan vosaltres esteu armant guerra.

—No me l'anomenis ni per casualitat a l'Arman Guerra—digué el patró, satisfet de la troballa.

I dirigint-se al seu fill, el baillet que de la mà duia la seva dona li preguntà:

—I tú, Lluiset, què li faries a n'aquell que tantes vegades t'he ensenyat a L'ESQUELLA, amb uns bigotis com dugues baionetes, ulls d'esparver i que ha cobert la terra de tantes creus de fusta?

I el baillet, de galtes roges i ulls aixerits, contestà, tot tartamudejant.

—De dia li fa...faria fer ca...caixas de mort i de nit se...sereno del ce...cementiri.

Una riallada general esclafí per la ocurrencia del baillet. Enllestits ja els palangrons, els sis pescadors s'aixecava-

Unic medi original
de guardar degudament
al nostre govern actual.

ren de la sorra a un temps que el rellotge de la torre de l'església llençava a l'aire les dotze campanades com dient als fills del treball: L'olla està a punt de treure-la del foc i posar-la a taula.

ALI JUAN-TONI

La peixera

Allà no hi ha xanguet, boga ni alatxa, ni cap casta de peix del ordinari; de lluç per avall, no deixen pas entrar-hi; i sols s'hi admet peix gros i amb bona fatxa.

No és peixera de vidre, ni morratxa que pugui ésser trencada en un desvari; més tost, ve a ésser com un tancat armari on el peix ni's belluga, ni s'hi hostatja.

Aixís et veig, paradoxal peixera, quan d'aprop te contemplo, de l'acera, i endevades hi cercó el teu encís; esquifida te trobo, en tal manera, que no comprenc com vols quedar darrera d'una taula, vulgar, d'aigua i ants.

FERÈSTEC

ESQUELLOTS

Diumenge al mig dia, a la sortida del mitin del «Bosque» començà la guerra en armes entre el Centralisme i Catalunya.

Els policies—els miseriosos policies de l'escombra—exerciren de provocadors i d'alemanys.

I engegaren les terceroles, amb aquella valentia, matant una dona.

Així es manifestà el Centralisme espanyol, en la ruptura d'hostilitats.

En Romanones ja pot començar a repartir les creus de guerra.

S'ha beneït la primera pedra d'un grupu de cases barates per a diariars.

Al acte de la benedicció hi assistiren els senyors Iglesias i Vinaixa, regidors i, a la vegada, periodistes.

En el moment de beneir la pedra, el senyor bisbe se'ls mirava de reull.

I es diu que murmurava entre dents:

—Cases barates!... casetes de Santa Llúcia!... Pobrets, semblen béns arrencats de la fira!

El poble s'esbrava i fa bé.

Ja que no'ns deixen cridar aquelles coses tan boniques pels carrers, havem adoptat un altre sistema: Anem cada nit al teatre, i demanem a l'orquestra que toqui «Els Segadors» i la «Marsellesa».

I com que el públic és sobirà, els himnes se executen i nosaltres ens desfoguem en manifestacions patriòtiques de tota mena.

Manifestacions que duraran fins que alguna autoritat d'aquelles que tant ens estimen manarà que els individus del Esquadró de la Mort entrin al galop i amb els sabres desenvainats a les sales d'espectacles.

S'assegura que un tal senyor González, molt conegut al Pla de Palacio, ha sigut esborrat de «president honorari» d'una de les més importants entitats culturals de Barcelona. *Justo castigo a su... idiotocracia.*

Se diu que des de Madrid s'ha donat ja l'ordre de detenir o capturar novament al tristament cèlebre espia Brabo Portillo.

A bona hora!...

Ja poden fer-li un nus a la cua.

S'ha de confessar que En Francisquet Cambó va estar bastant *farruco* en la seva esperada conferència.

Va dir moltes coses fortes; entre altres, que la revolució autònoma se faria a pesar dels burgesos.

També digué que temia més per la cobardia que per la temeritat.

En Cambó comença a conèixer la seva gent.

Sembla que la tan sorollada Exposició de Indústries Elèctriques no podrà inaugurar-se abans del any 1922.

Sí; val més que s'aplassi força.

Es la millor manera de fer les coses bé.

Al 1922 no solament tindrem ja l'autonomia, sinó que tot Montjuic, fins el Vigia, serà nostre.

Per manament del Jutjat Militar ha sigut processat i empresonat el conegut periodista, redactor de *La Publicidad*, senyor Durán i Tortajada.

Se'l culpa de «ciertas frases» escrites en una resenya dels deplorables successos de les Rambles.

Sentim la relliscada.

El senyor González — que encara és governador de Barcelona — ha prè les terceroles dels guàrdies de inseguritat. Quan fou mort el combregaren.

Lo que havia d'haver fet és no donar-les-hi.

Encara no feien prou mal amb els *sanabres*?

Les autoritats ens fan sabedors que aquell aparell cilíndric que va trobar-se no fa gaires dies a l'Estació de Sarrià i en el qual hi havia una metxa encesa «era efectivament una bomba de ferro carregada de dinamita.»

Ens en alegrem.

Ens alegrem de que no hagués petat, naturalment.

Antoni López, editor — Rambla del Mítg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

Per conèixer pam a pam **Les muntanyes de Catalunya** es indispensable adquirir

L'Esquella de la Torratxa Almanac per a 1919

ES VEN PER TOT CATALUNYA

Preu: 1'50

D'aquí pocs dies

ALMANAC

DE

La Campana de Gràcia

Tota la política nacional i estrangera
tractada amb la ploma i el llapic

Obra nova

Joan Ferraté

ESPELEOLOGIA

DE LES

Comarques Tarragonines

Un tom 8.º tela

Ptes. 5

Bloc-Català

BONAVIA

Preu

1'40 Ptes.

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque enciclopedia popular de la vida práctica para 1919

El que quiera jugar a la LOTERÍA DE NAVIDAD
debe comprar **El Año en la Mano**

que regala una participación a un *Billete entero*

PRECIOS: En rústica. . . . **Ptas. 1'50**

Encuadernado. . . . **Ptas. 2**

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíes, si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

PEL DESEMBRE... LA FALÇ AL PUNY

—Bi, mestrel... Esmoleu-me l'eina, si us plau.